

Слідами чумака Мамая

Іван Керницький

Один із наших переселенців, що виїхав одним із перших транспортів до одної полуднево-американської республіки, написав до одного з своїх друзів, який перебуває ще в одному з Ді-Пі таборів — такого листа:

...І так, Дорогий Друже, я напивав собі нову батьківщину. Не дають нам вороги лукаві збудувати державу на власній землі, то ми тепер скрізь, по всьому світу будемо закладати Україну. Гадаю, що небавком, коли всі жида згуртуються в Палестині, ми, українці, займемо в світі їхнє місце, як вічні скитальці та мандрівники.

Правду Тобі сказати — я сам того не певен, куди нас завезли — до Уругваю, Парагваю, чи до якої, прости Господи, Патагонії. Тут, милий Брате, нічого не второпаєш у тій гемонській джунглі, ніде не видно орієнтаційних таблиць чи дороговказів, куди глянь — споконвічний праліс, у якому ще людська рука ноги не поставила. А в тому пралісі звідусіль чатують на Твою бідну, скитальську душу всякі тропікальні язви. А вже найгірше дошкулюють кокосові горіхи, що гойдаються на пальмах, а кожний завбільшки буханки хліба. Ота зараза гірша від бомби, бо перед бомбардуванням хоча сирена завилала для остороги, а такий дідько летить тобі на голову без жадного попередження. Та ще добре, що ми, в основному, народ твердолобий і нам то фук, але хто має м'яке, чи розм'якшене тім'я, хай таки сюди не пхається, бо січка з голови! А вже, скажимо, всяке гаддя не таке загрозливе для здоров'я. Передучора, на той приклад, триметровий боа-інтролігатор вкусив був у литку тету Язичинську, і що ти подумав би: розтріскало гада в четверо! Москіти не такі страшні, я не проміняв би 10 москітів за одну порядну таборову блощицю. А втім на москітів, скорпіонів та всяку іншу їдовиту нечисть ми тут винайшли знаменитий протизасіб — стерту на табаку сумішку "гафферфльокенів" із соєю. Розтрясеш денебудь пучку цього "пульверу" — і вся комашня гине на пні в промірі півтори кілометра надовкола. Та й сама природа, точніше — рістня, не така вже ласкава для Тебе і гостинна, як наша, рідна: присядеш денебудь за кущем, за приватною потребою, то мусиш добре пантрувати, щоб не настромитися на якого кактуса!

А вже з мавпами — то справжня морока! Мавпа — звір капосний і сильно злодійкуватий. Ти уяви собі, Милий Брате, яку штуку підвели нам бісові опудала!..

Попрала дружина білизну та й розвісила на бамбусових тичках, щоб пересохла. А що було саме полудне і жара бухала, як із крематорійної печі, вся наша челядь полізла в холодильник і кропнула собі хropaка. Само собою — за розвішену білизну тутечки, під екватором, у серці дівичого пралісу, ми були безпечні і певні, що її ніхто не заіванить, як, неприємно, зі стриху, чи з шнурків на таборовому підвір'ї. Нараз будить мене такий несамовий писк і вереск, якби сто свиней і двісті чортів жерлися і кусалися всуміш. Зриваємось, протираємо очі — Господи — Батьку! — А наша білизна, наші сорочки, юбки, гальки і підштанки дістали руки й ноги і опинилися вже на верховіттях пальм!

А то надлетіла хмарою мавп'яча сарана, розхапала нашу білизну і навтеки! Одна мавпа одягнулась в піджаму тети Язичинської, так, що декому з нас могло здаватися, що це наша тета видряпалася на вершок пальми і виправляє тамечки всякі непристойні герці... А інша якась бородата потвора, немов би обер-мавпа над цілою чередою, затигнула мою вишивану сорочку, в якій я ще на першу еміграцію втівав, затигнула, шельма, та й парадує, ще й дурні міни робить, ніби кепкує з мене в живі очі!.. Тут нам, Милий Брате, і сміх, і плач при купі; білизна тут, у Патагонії, це ж тобі не фунт ізюму, тут таких фантів не зорганізуєш, ні в Суспільній Опіці не виканючиш!.. На щастя надійшов наречений моєї дочки Галі, пан магістер Булька, вчений чоловік, що покінчив школи. Він бистро збагнув вагу ситуації в повній її наготі, гаркнув пару слів по-еспанському, і, що Ти подумав би! — чортові страшидла віддали нам усе наше шмаття, тільки Гальчин хвартушок десь пропав. От що значить знання чужих мов на еміграції!

Отакі то, бачиш, трапляються в нас придибашки. Але, в загальному, життя можливе і подекуди зовсім пристойне. Питаєш, чи варто сюди їхати?.. Раджу Тобі пощирості — їдь! Але, на милий Біг, — не забудь привезти мені кусень мідяної рурки і, по змозі, якнайбільше порожніх бляшанок із консервів!.. Бачиш, тут, у нас, в Патагонії, чи як її там, вдосталь усякого добра, цілі могили хлібних овочів, бананів, кокосів і всяких інших ананасів, вони валяються, гниють і йдуть внівець, бо місцева людність стоїть ще на низькому культурному ступні і не вміє використати як слід природних багатств країни. Ми обидва з моїм майбутнім зятем, паном магістром Булькою, йдучи слідами всіх визначних піонерів поступу та цивілізаторів, уважаємо справою нашої честі просвітити незрячих тубільців і тому хочемо конче навчити їх робити самогон. Я вже придбав усе потрібне — котел, бочки, черпак, жінки зроблять заквашку, але як роздобути в дівичому пралісі мідяну рурку?.. Як Ти мені її привезеш, так із два метри, то тим самим посунеш нашу цивілізаційну місію двісті кілометрів наперед.

А з тими бляшаними коробками така справа: тутешні уродженці, індіани, караїби, чи як їх там звати, це народ вельми шикарний, що незвичайно любить у всяких прикрасах та оздобах.

Всі елегантні пані і панове залюбки перетикають собі носи трицалевими цвяхами, а на вуха, губи і бороди насилують металеві кільця, вістря з риби і тим подібну галантерію. Ми обидва з моїм майбутнім зятем, паном магістром Булькою, повели між ними роз'яснювальну роботу, і в короткому часі переконали їх, що всі їхні оздобы йдуть в розріз із духом нової моди і що згідно з модерними фасонами найкраща прикраса — це кольорова бляшанка з американської консерви!

І справді — у нас тепер бляшанка з консерви — це найновіший крик моди, чар елегантії! Місцеві красуні і їх приклонники день і ніч облягають нашу садибу, благають порожніх бляшанок, а взаміну таскають нам до хати оберемки артикулів широкого вжитку, як от м'ясиво, шкури, борошно, рибу. Особливим попитом втішаються коробки з сардинок по 6 унцій, бо їх жіноцтво насилує на вуха — ніби то такі сережки. Натомість тутешні джентелмени носять однолітрові бляшані баньки з джусу, ніби циліндри, тільки, що без крисів. А вже наміста із старих, заржавілих жилеток, то

йдуть, просто, на вагу золота. Ти, милий Брате, лише збирай та магазинуй таке барахло, а як прийде Тобі пора їхати за море, то бери хоч з половину корабля, зробиш кокосовий інтерес! А чого будемо церемонитись, треба чарувати темну масу, минулися ті часи, коли то всякі чужі п'явки, гицлі і дурисвіти сиділи на спині нашому бідному дядькові, наживалися його працею ще й глумилися з нього і кілки на голові йому тесали. Тепер ми відіб'ємо собі нашу національну кривду, хоч на караїбах!

Жду на Тебе, на мідяну рурку і на порожні бляшанки!